

законодавства з питань малозабезпечених верств населення безоплатною правовою допомогою потребує подальшого реформування, в тому числі за допомогою наповнення міжнародно-правових норм в законодавчі акти України.

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 08.07.2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 51. Ст. 577.

2.Ткачук А.С. Безоплатна правова допомога: переваги та недоліки. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції 2017 р. м. Одеса. С. 193-197.

3. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15.07.1999 р. Відомості Верховної Ради України. 1999. № 38. Ст. 348.

4. Кримінального процесуального кодексу України 13.04.2012 р. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9-10. № 11-12. № 13. Ст.88.

5. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закону України від 08.07.2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 16. Ст.146.

6. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22.10.1993 р. Відомості Верховної Ради України. 1993. № 45. Ст. 425.

8. Про затвердження Типового положення про юридичну клініку вищого навчального закладу: Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 592

5. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

Рец Віолетта Володимирівна
курсант

*Науковий керівник –
Юніна Марина Петрівна,
доцент кафедри цивільного права
та процесу Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ, к.ю.н., доц.*

ІНСТИТУТ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ

Сьогодні в Україні досить гостро постала проблема захисту та охорони прав і свобод людини. Необхідність у створенні зручного та ефективного правозахисного механізму турбує не одне покоління правознавців, які сьогодні досить ефективно працюють над даною проблемою. У Конституції України визначено пріоритет цінності прав і свобод людини і громадянина у ст. 3: «Людина, її життя і здоров'я,

честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю» [1]. Крім того, у Основному Законі стаття 59 наголошує, що «кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно». Однак, на жаль, в Україні значна кількість порушених прав так і не відновлюються через елементарну правову необізнаність громадян. Саме для захисту порушених прав таких громадян в нашій державі і створений спеціальний механізм безоплатної правової допомоги, яку В.В. Копейчиков і О.Ф. Скакун визначають як правову допомогу, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел [2].

Таким чином, безоплатна правова допомога полягає у наданні розгорнутої конструктивної правової допомоги кваліфікованим правником особі, яка цього потребує. Таке твердження виникає із ознак правової допомоги, яких сьогодні багато, але існує група таких, що влучно відображають суть правової допомоги, а саме: безоплатність, швидкість, кваліфікованість, обґрунтованість, мобільність тощо. Цей перелік можна продовжувати, тому що юридична наука розвивається дуже швидко, як і вітчизняне законодавство.

Виходячи із вищенаведеної юридичної характеристики, можна охарактеризувати сутність інституту безоплатної правової допомоги. Вона полягає у наданні кваліфікованої допомоги, що всіляко контролюється і регламентується державою на основі чинного законодавства. Доступність правової допомоги гарантується наявністю системи юридичних установ, здатної забезпечити населення держави доступною, всебічною та якісною юридичною допомогою.

Порядок надання безоплатної первинної та вторинної правової допомоги визначається Законом України «Про правову допомогу». Наразі, як вказано на сайті Міністерства юстиції України, система надання безоплатної правової в Україні складається з 551 точки доступу до правових послуг: 23 регіональних, 96 місцевих центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги та 432 бюро правової допомоги у всіх регіонах України, а також Координаційного центру з надання правової допомоги [4].

На систему безоплатної правової допомоги покладено виконання низки функцій, серед яких доцільно назвати регулятивну, охоронну і захисну. Ці функції проявляються в активній і пасивній поведінці

правозахисних установ, окремих працівників в галузі правозахисного апарату у вигляді діяльності щодо організації роботи із захисту прав і інтересів людини і громадянина. Щодо спеціальних функцій, то їх кількість сьогодні варіюється у зв'язку із бурхливим розвитком юридичної науки. До таких можна віднести і роз'яснювальну, і гносеологічну, і навіть комунікативну.

Безоплатна первинна правова допомога, суб'єктами права на яку є усі особи, які перебувають під юрисдикцією України, включає такі види правових послуг, як надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань; складення заяв, скарг, інших документів правового характеру (крім процесуальних), а також надання особі допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Безоплатну первинну правову допомогу надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи приватного права, спеціалізовані установи, місцеві центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги/бюро правової допомоги усім громадянам України, які перебувають під юрисдикцією України [4].

Безоплатна вторинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя, і включає такі види правових послуг, як захист; здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на таку допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складення документів процесуального характеру.

На сьогодні в системі органів юстиції вже реалізовано можливість отримання безоплатної первинної правової допомоги, зокрема, на базі громадських приймалень, що були створені при головних управліннях юстиції. Їхня робота регламентована численними законами України і наказами Міністерства юстиції України.

Система безоплатної правової допомоги широко використовує досвід кваліфікованих правників, законодавчу базу, судову практику і практику Європейського суду з прав людини, у рішеннях якого висвітлюються правозахисні механізми, що є пріоритетом для права України.

Отже, механізм безоплатної правової допомоги сьогодні активно впроваджується в Україні для захисту прав та інтересів громадян. Правова допомога нормативно закріплена в сучасному законодавстві, але необхідно відшукати важелі і способи для її подальшого ефективного та якісного впровадження.

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.
2. Стаматина М.В. Поняття та сутність безоплатної правової допомоги в Україні. URL: <http://pb.univd.edu.ua/index.php/PB> (дата доступу 02.10.2018).
3. Чебаненко А.М. Правова допомога і правові послуги – дві великі різниці. *Закон і Бізнес*. 2001. № 7. 17–23 лютого. С. 28.
4. Що таке безоплатна правова допомога та як її отримати? URL: https://minjust.gov.ua/legal_aid (дата доступу 02.10.2018).

**Хоменко Вікторія Михайлівна,
Савченко Валерія Олександрівна,**
студентки

Науковий керівник –

Наливайко Лариса Романівна,
*професор кафедри загальноправових
дисциплін юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений юрист України*

ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ОСОБАМ ДЛЯ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ: УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ЇХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

У законодавстві України важливу роль відведено захисту та охороні прав та свобод людини і громадянина як демократичній, соціальній правовій державі закріплено право особи на отримання правової допомоги, що закріплено у статті 59 Конституції України.

Гарантія надання особи щодо надання як правової допомоги так і безоплатної належить не тільки до конституційно-правового обов'язку держави, але також стосується взятих Україною міжнародно-правових зобов'язань відповідно до положень Загальної декларації прав людини, яка була створена у 1948 році. Європейської Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 рік), Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (1966 року).

До створення Закону України « Про безоплатну правову допомогу